

Factsheet: gedragscodes taal hoger onderwijs

Stand van zaken naleving WHW artikel 7.2 onderdeel c per september 2019

Inspectierapport: Nederlands of niet

In december 2018 publiceerde de inspectie het onderzoek "Nederlands of niet: gedragscodes en taalbeleid in het hoger onderwijs¹", waarin een overzicht stond opgenomen van het aantal instellingen dat beschikte over een gedragscode zoals bedoeld in artikel 7.2 onderdeel c (hierna: artikel 7.2) van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (hierna: WHW). Dit artikel bepaalt dat een instelling onderwijs mag verzorgen en examens mag afnemen in een andere taal dan het Nederlands als "de specifieke aard, de inrichting of de kwaliteit van het onderwijs dan wel de herkomst van de studenten daartoe noodzaakt, overeenkomstig een door het instellingsbestuur vastgestelde gedragscode".

2018: 34 instellingen zonder verplichte gedragscode

In dit rapport stelde de inspectie het volgende vast:

- 77 instellingen verzorgden onderwijs in een andere taal dan het Nederlands;
- Daarvan beschikten 43 instellingen over de gedragscode als voorgeschreven in artikel 7.2 van de WHW;
- 34 instellingen hadden deze gedragscode niet;
- De overige 48 hoger onderwijsinstellingen verzorgden vrijwel uitsluitend Nederlandstalig onderwijs en hoefden niet over een gedragscode te beschikken.

In februari 2019 hebben we alle hoger onderwijsinstellingen geïnformeerd over de uitkomsten van het inspectieonderzoek. De 34 instellingen zonder de wettelijk voorgeschreven gedragscode, is aangegeven dat zij de overtreding zo spoedig mogelijk moeten herstellen. In juni heeft de inspectie deze 34 instellingen nogmaals aangeschreven met het verzoek de voortgang rond de gedragscodes per 1 september 2019 door te geven. Dit laatste op verzoek van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap n.a.v. schriftelijk overleg van de vaste Kamercommissie Onderwijs Cultuur en Wetenschap (TK 22452 nr. 73).

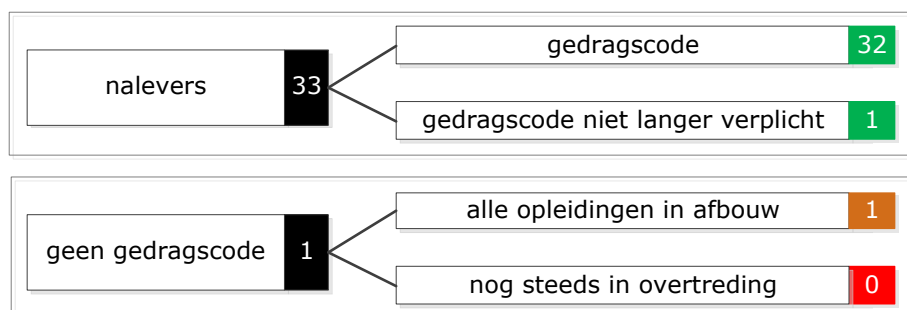
Stand van zaken: vrijwel alle instellingen beschikken over een gedragscode

De inspectie heeft van alle 34 instellingen een reactie ontvangen. Uit deze reacties (zie figuur 1) blijkt dat 32 instellingen per september 2019 beschikken over een gedragscode zoals bedoeld in artikel 7.2. Voor de overige twee instellingen geldt dat:

- Eén instelling niet langer onderwijs in een andere taal verzorgt. Een gedragscode is daarmee niet langer verplicht;
- Eén instelling in afbouw is, de laatste twee studenten zullen op korte termijn afstuderen

¹ Inspectie van het Onderwijs (2018). *Nederlands of niet: gedragscodes en taalbeleid in het hoger onderwijs*. Utrecht: Inspectie van het Onderwijs. ([klik hier voor het rapport](#))

Figuur 1: update 'niet nalevers' per september 2019

Inzet op interne afstemming: voorwaarde voor doorleefd taalbeleid

Bij 8² van de 32 instellingen die een gedragscode hebben opgestuurd, moest deze op het moment van ontvangst door de inspectie nog formeel worden vastgesteld. Bij de bekostigde hogescholen betekent dat dat de gedragscode voorgelegd en besproken wordt met de medezeggenschap direct aan de start van het nieuwe studiejaar. We vinden die interne afstemming een essentiële stap in het komen tot een doorleefd en gedragen taalbeleid, zoals we ook hebben aangegeven in ons rapport 'Nederlands of niet'. Met het betrekken van de medezeggenschap geven de instellingen bovendien nu al invulling aan een van de voorstellen van de Minister in de voorgenomen Wet Taal en Toegankelijkheid (hierna: WTT).

Invulling gedragscodes

De meeste nieuw ontvangen gedragscodes kennen een vergelijkbare invulling als de gedragscodes die een jaar eerder van andere hoger onderwijsinstellingen zijn ontvangen. Verschillende instellingen besteden aandacht aan (elementen van) een procedure waarin wordt geregeld hoe een keuze voor onderwijs in een andere taal door de instelling wordt gemaakt. Een dergelijke procedure is momenteel niet een wettelijk voorgeschreven onderdeel van de gedragscode. Met het wetsvoorstel WTT wordt dit wel een vereiste voor het taalbeleid van de instelling.

Redenen voor meer- of anderstalig onderwijs (al dan niet verbonden aan een van de wettelijke gronden) worden meer specifiek ingevuld dan in de gedragscodes die we in 2018 ontvingen. Echter, ook in de 2019 ontvangen gedragscodes wordt (nog) geen verbinding gelegd met de noodzakelijkheid van de andere taal. Het begrip 'noodzakelijk' wordt enkel genoemd maar niet concreet gemaakt, terwijl dit juist de kernredenen zou moeten bevatten om af te wijken van de Nederlandse taal.

We zien dat enkele instellingen het begrip 'meerwaarde' uit het wetsvoorstel al opnemen, maar ook daarmee moeite hebben om concreet te maken wanneer er van die meerwaarde sprake is. Uit de reacties bij de aanbidding van de gedragscodes blijkt dat onderwijsinstellingen hierover intern nog in gesprek zijn en in afwachting zijn van de invulling die de Minister in de WTT voor ogen heeft. Gesprekken die inspectie in het afgelopen half jaar heeft gevoerd naar aanleiding van het rapport over de gedragscodes bevestigen dit beeld: instelling zoeken naar de invulling van het nieuwe begrip 'meerwaarde voor de student' uit het wetsvoorstel binnen de context van de *opleiding*. Daarnaast zoeken instellingen naar een goede balans tussen het definiëren van de kaders voor taalbeleid van de

² 6 bekostigde en 2 niet-bekostigde instellingen

instelling en het vervolgens per opleiding bepalen of er sprake is van meerwaarde is voor de student.

'Doorleefd' taalbeleid

Uit de gedragscodes die de instellingen hebben opgesteld en uit de gesprekken die de inspectie in de afgelopen periode heeft gevoerd, blijkt dat het komen tot een helder taalbeleid geen eenvoudige opgave is. Het is positief dat vrijwel alle instellingen nu beschikken over een gedragscode en dat op veel plaatsen het formele en informele gesprek over taal hernieuwd aandacht krijgt. De inspectie organiseert dit najaar diverse ronde tafels, om zo te bevorderen dat ook binnen de verwachte nieuwe kaders van de WTT instellingen aan de wet zullen voldoen. Dat gesprek voeren we aan de hand van vier lijnen:

1. Taalbeleid in de praktijk: hoe kom je van papier naar praktijk en vice versa, wat is de relatie tussen instellingsbeleid en opleidingsbeleid;
2. Aansluiting vooropleiding op anderstalig onderwijs: zijn er barrières en wie is verantwoordelijk;
3. Hoe werk je als opleiding aan taalbeheersing: Het bevorderen van taalvaardigheid, beheersing van het Nederlands;
4. Taalbeleid in de context van profilering, plaats & regio en internationalisering: spanningsvelden en ambities.

Deze ronde tafels zijn in eerste instantie gericht op de instellingen. Tijdens deze gesprekken zal ook de stelselproblematiek aan bod komen: de gevolgen van keuzes van individuele instellingen en opleidingen voor het landelijke aanbod van Nederlandse, meertalige en anderstalige opleidingen en de toegankelijkheid van het hoger onderwijs.